

Petak, 6. maj 2005.

Svedok Radovan Paponjak

Otvorena sednica

Optuženi je pristupio Sudu

Početak u 12.48 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseđa. Izvolite, sedite.

SUDIJA ROBINSON: Pošto je sudija Bonomi (Bonomy) odsutan, sudija Kvon (Kwon) i ja ćemo da zasedamo u skladu sa Pravilom 15bis. Gospodine Paponjak, vas i dalje obavezuje svečana izjava koju ste dali. Gospodine Miloševiću, možete da počnete.

GLAVNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospodine Robinson (Robison). Dobar dan, pukovniče.

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Dobar dan.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Videli smo juče na kraju radnog dana snimak koji je u funkciji istrage, napravljen 19. maja.

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste već rekli da ste vi toga dana, odmah posle bombardovanja, stigli na najbrži mogući način na lice mesta.

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Da, tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste karakteristično nešto videli na ovom snimku? Da li je ovo šta smo videli na ovom snimku,

što je snimljeno 19. maja bilo ono šta ste vi videli kad ste bili тамо? Naime, imam u виду да се виде сруšени ови павиљони тамо, неки се део дими. Виде се унутрашње просторије и неки лешеви који су затрпани. Шта сте од тога ви видели и је ли то аутентичан снимак од тог дана који је направљен?

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Ово јесте аутентичан снимак. Ово су снимили криминалистички техничари Одјељења криминалистичке полиције SUP-а Пећ прilikom вршења увиђаја тог дана поподне. Ја нисам видео све детаље тад на лицу места ... Све детаље које сам видео овде, јер ја нисам улазио у све делове ових објеката, али сам видео рушеvine које сам видео и овде на снимку и видео сам делове тих објеката у које сам улазио. Ја сам улазио у управну зграду и у, такозвану, "касарну страže" и био сам у канцеларији управника Казнено-поправног завода која је била потпуно демолирана. И биле су чак и рупе на зиду. И зид је био пробијен, а комплет патос, столови, столице, све је било затрпано малтером и деловима зида, срушеног. А остale детаље у павиљонима у којима су били смештени до тад затвореници, ја нисам гледао тада на лицу места, а видео сам их овде. Мени је Ѷао што smo јуће остали ускраћени неки детаљи за које сматрам да су веома битни. Наиме, техничари су снимили и неке делове које овде nismo успели да видимо, а односи се на ...

SUDIJA ROBINSON: Гospодине Paponjak, hvala vam. Gospodine Miloševiću, molim vas da svedoku postavite direktno pitanje, jer mi se ne svidaju dugi narativni odgovori.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Zamoliću vas, пуковниче, да odgovarate што сајетије. Шта представљају они делови снимка које smo могли да видимо где се види да су врата извалјена, где се види да су, да су затвореници у тој паници у bombardovanju praktično razvaljivali iznutra врата и nastojali да се уklone са tog места?

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: То је управо то. И техничари су то забележили детаљно на који начин су затвореници nastojali да напусте и напустили просторије. Значи од razvaljivanja врата sa unutrašnje strane, да bi izašli из затвореног простора zbog ... Verovatno zbog straha od

bombardovanja. Ja nemam utisak da su oni imali nameru da beže iz zatvora, nego samo da izbegnu, odnosno da pokušaju da se spasu od bombi koje će pasti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste videli na snimku noge od kreveta i razne delove koji su korišćeni kao poluge za odvaljivanje vrata?

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Da, to je, to je i opisano tamo a nismo mogli da čujemo ni ton, ni da to vidimo detaljno. Mada na traci ima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li je tog dana, 19., bilo moguće da se završi taj uviđaj?

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Pa on je završen onako kako je bilo moguće u tim uslovima i u jednoj dosta nesređenoj situaciji. Očekivali smo da, možda, se napad i ponovi. Znači radilo se i na brzinu, ali mislim da je uviđaj obavljen kako je bilo moguće.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Molim vas, da li znate kada je usledio drugi napad?

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Drugi napad je usledio 21. maja. Koliko je meni poznato sad ovde, ja ... O tome ima, ima detaljan izveštaj koji smo radili, ali ne znam napamet. Mislim da je 21. maja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi da li je 21. maja izvršen uviđaj do kraja?

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Nije ni 21. maja ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ko je 21. maja vršio uviđaj?

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: 21. maja, uviđaj je vršio istražni sudsija Okružnog suda iz Peći (Peje) i odgovarajuća ekipa SUP-a Peć.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Pukovniče, da li je ovo šta se nalazi u tabulatoru 8, on nosi naziv, taj dokument nosi naziv "Informacija o avio-napadima NATO saveza na Kazneno-popravni

zavod "Dubrava" u Istoku (Istog) 19., 21. i 24. maja 1999. godine, kojom prilikom su nastale smrtne posledice i naneta velika materijalna šteta." To je puni, puni naslov ove informacije koju je, koju je napravio vaš Sekretarijat unutrašnjih poslova. Molim vas da pogledate taj dokument

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Da, to je taj dokument. Ovaj dokument je urađen u Sekretarijatu unutrašnjih poslova Peć nakon izmeštanja. Dakle, urađen je u Kragujevcu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se ta informacija zasniva na svoj ovoj istražnoj dokumentaciji, video snimcima i izveštaju istražnog sudije?

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Da i na izjavama očevidaca koji su bili ... Službenih lica, očevidaca.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U poslednjem pasusu na prvoj strani piše da je drugi avio napad NATO ... To je vezano za ovo pitanje koje sam vam postavio ...

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: "21. maja u više navrata od 8.20 do 10.20 sa 20 projektila velike razorne moći"...

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Da, tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A ovde se pominje i da je u tom napadu poginuo i zamenik upravnika i član saveznog Parlamenta.

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Tako je. To je Nedžmedin Kaličanaj (Nexhmedin Kaliqanaj) ili Kaličani (Kaliqani), kako ko ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nedžmedin Kaličani. Je lí on bio Albanac isto?

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Da, jeste. Jeste Albanac. Bio je savezni poslanik u saveznoj Skupštini ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jugoslavije.

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Tada se ... Kaže da je, pošto sam htio da vas pitam to, a ovde piše tačan broj: "Šest teže povređenih osuđenika je hospitalizovano u Opštoj bolnici u Peći".

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Tako je. I isto je ranjena i radnica Kazneno-popravnog zavoda Repanović Tanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A koliko je u tom napadu poginulo ljudi?

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Koliko je u tom napadu ljudi poginulo, nije se moglo utvrditi tog dana.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jer su velika bila rušenja?

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Da. Videlo se da i tokom prvog bombardovanja 19. maja kakva su rušenja bila, ali ako se uporedi sa 19. majem, ovo bombardovanje je bilo daleko teže, sa daleko više razornih projektila i faktički su oštećeni skoro svi objekti, što nije bio slučaj 19. maja i to se jasno vidi na traci.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro. Možemo li, gospodine Robinson, sada da vidimo deo trake koji je snimljen 21. maja, znači kad je usledio ovaj drugi napad o kome sad govori svedok? To je spremno.

SUDIJA ROBINSON: Koliko je insert dug?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ukupno šest minuta i 20 sekundi, ali ako se pusti ubrzano, biće, možda, minut i po. Ni toliko. Biće minut.

SUDIJA ROBINSON: U redu. Pustite traku.

(Video snimak)

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Vidite datum, 21. maj, 11.56. Bombardovanje je bilo od 8.20 do 10.20.

SVEDOK PAPONJAK: Obratite pažnju. Ovo su zatvorenici. Ovo je jasno da su oštećenja od gelera.

(Kraj video snimka)

SUDIJA ROBINSON: Kad je snimljena ova traka, gospodine Paponjak?

SVEDOK PAPONJAK: Ova traka je snimljena 21. maja 1999. godine na licu mesta.

SUDIJA ROBINSON: Istog dana kada je izvršen napad?

SVEDOK PAPONJAK: Da. Nakon napada, 21. maja 1999. godine.

SUDIJA ROBINSON: Ko je snimio traku?

SVEDOK PAPONJAK: Traku su snimili kriminalistički tehničari Odeljenja kriminalističke policije SUP-a Peć.

SUDIJA ROBINSON: Da li možete da nam kažete koliko dugo posle vazdušnog napada je snimljena traka?

SVEDOK PAPONJAK: Pa to se može videti sa trake. Sad ... Na njoj se vidi vreme kada je snimana. Ja vam ne mogu tačno reći sada ovako. Ali ako analiziramo, lako ćemo to utvrditi. Mi smo u nepovoljnoj situaciji jer ubrzano emitujemo snimak ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson ...

SUDIJA ROBINSON: Razumem. To se vidi u samom izveštaju na strani 2.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U samom izveštaju se vidi da je avio-napad usledio da je avio napad usledio od 8.20 do 10.20, a

uviđaj na licu mesta je započet, kako se vodi u izveštaju, u 12.45. Sam uviđaj, kad je reč o prisustvu sudije. Policija je morala izaći ranije, to je nesumnjivo. Policija stiže pre sudije, odnosno pokretljivija je, brža i efikasnija. Ovde piše u ovoj informaciji na drugoj stranici: "Usledili su novi avio-napadi. Uviđaj je prekinut u 14.00" i tu se kaže da je povređen, doduše piše, "lakše povređen istražni sudija Bojić" i u tim napadima ispaljeno je 20 projektila.

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa onda kaže: "Istog dana od 17.00 do 18.05, a zatim u 23.10 ponovljeni su avio-napadi sa više od 40 avio-projektila". Je li to bilo najmasovnije bombardovanje toga dana.

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Pa, tako. Tako. Ova konstatacija o lakšoj povredi, ona verovatno ne stoji sa medicinskih aspekata, ali mi tu povredu, prelom ključne kosti, smatramo lakšom u odnosu na sve šta smo sve preživljavali i kakve smo povrede imali. Zato smo je tako i okvalifikovali. Mada on nije radio nakon toga, jer nije mogao da se kreće. Ja sam ga tog dana i video.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovde piše da je narednog dana, 22. maja u 6.10, da je izvršen napad sa više projektila i da je tada pogodjena bolnica koja se nalazi u krugu Kazneno-popravnog zavoda i da je uništena i kotlarnica, motel, upravna zgrada, vozni park i gotovo cela infrastruktura.

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Tako je. To su tačno utvrdili. Oni koji su bili na licu mesta 21. maja znaju šta je oštećeno, a kasnije kad su dolazili na lice mesta, znaju šta je nakon toga. I onda je lako utvrditi šta je kog dana utvrđeno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A onda ovde ima jedan podatak, takođe u pretposlednjem pasusu ove informacije: "Dana 23. maja avijacija NATO saveza je nadletala prostor iznad KP zavoda, zbog čega nije bilo bezbednosnih uslova za preuzimanje mera radi spasavanja i evakuacije osuđenika, ni za vršenje istražnih rad-

nji". Znači, sledećeg dana oni su nadletali, ali tada nisu gađali ... 23., međutim zbog toga niste nastavili istragu 23.

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Tačno je tako i bilo je jako teško zatražiti od bilo koga da prilazi tu, jer su preživeli ... Ljudi su preživeli napad. Istražni sudija je povređen. Mnogi su od eksplozija leteli kroz vazduh, između ostalih i istražni sudija. I sad je bilo teško očekivati da bilo ko ode na lice mesta i sutradan, dok avioni lete.

SUDIJA ROBINSON: Da li je to bila ista grupa zgrada koja je napadnuta i oštećena 21. maja i 19. maja?

SVEDOK PAPONJAK: To je jedan kompleks objekata ograđen ogradiom i nekoliko objekata van ograde, van zidina. Prvog dana, tad sam bio na licu mesta i video sam da su oštećeni objekti na ulazu. Upravna zgrada je na ulazu i sledeći objekat je, takozvana, "kasarna straže". To sam video. Kasnije su, sledećih dana, oštećivani su ostali objekti unutar zidina. Dakle, 19. su oštećeni neki, 21. jedan broj drugih i ovi ostali teže oštećeni, znači oni koji su bili oštećeni, oni su još više, a nakon toga, kada su ekipe došle 24. i 25., su videli da su oštećeni i oni koji nisu bili oštećeni 21. maja. Znači, tačno se moglo po etapama pratiti kako je Kazneno-popravni zavod sistematski rušen i to se može jasno videti i odavde, sa trake.

SUDIJA ROBINSON: Hvala. Možete da nastavite, gospodine Miloševiću.

SUDIJA KVON: Gospodine Paponjak, zadržimo se na istom paragrafu. Vi kažete da je 22. maja došlo do vazdušnog napada NATO avijacije. Ispaljeno je nekoliko projektila, a 23. maja avijacija NATO saveza je nadletala prostor iznad KPZ. Na čemu zasnivate taj zaključak? Da li to znači da je istražni tim ostao u kompleksu i 22. i 23. maja?

SVEDOK PAPONJAK: Ne, nije ostao. Ali su 21. utvrdili šta je srušeno tog dana, a kad su došli 24. maja videli su šta je još srušeno osim

onog šta su videli 21. Na osnovu toga stvoren je zaključak da su kotlarnica, motel, upravna zgrada, vozni park, da je to potpuno uništeno, jer nije bilo uništeno 21., kad su bili. Ja ne znam kako to drugačije da objasnim? Ako danas ova čaša stoji na stolu, pa kad dođem kroz dva dana i vidim da je razbijena, moram zaključiti da je ona razbijena od onog dana kad sam bio, pa do tog dana kad sam došao, a nije moglo ni na koji drugi način, osim bombardovanjem.

SUDIJA KVON: A kako znate da su to učinile bombe NATO saveza?

SVEDOK PAPONJAK: Zato što se čulo da su padale, da su padale na taj deo. To je tri kilometra od Istoka ...

SUDIJA KVON: Ne. Ja vas pitam za izvor vaše informacije. Vi kažete da istražni tim nije ostao u zatvoru, a ipak kažete da je to bilo NATO bombardovanje. Od koga ste to čuli, odnosno koja je osnova za vaš izveštaj? To je moje pitanje.

SVEDOK PAPONJAK: 24. maja su na lice mesta došle, isto tako, ekipe SUP-a, Sekretarijata unutrašnjih poslova i utvridle su šta je zatečeno na licu mesta. Zatečeno stanje se bitno razlikovalo od onog koje je bilo 21. maja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali, pukovniče, bile su i 21. maja. To je ono što piše u izveštaju. Vi govorite sada o razmaku između 21. i 24. maja?

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas da pogledate, ovde, ovde je u tabulatoru 46 ... Imate dokumenta istražnog sudije ...

SUDIJA KVON: Gospodine Miloševiću, da li sada završavamo sa tabulatorom 8 ili ćete još da se vratite na njega?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tabulator 8 je informacija policije, a tabulator 46 je ono šta se uklapa sa podacima iz tabulatora 8, pa je to za potrebe ovog razmatranja jedna celina, gospodine Kvon. Tabulator 46 je zapisnik o uviđaju i to je zapisnik o uviđaju izvršenog 21. marta ... ovog, maja. Molim vas da stavite ovaj zapisnik o uviđaju na, to je ovaj tabulator 46, na grafoskop i da samo kratko pređemo preko toga. Dakle, ovde se u zapisniku o uviđaju na prvoj strani kaže: "Dežurna uviđajna ekipa Okružnog suda Peć sa istražnim sudijom Vladanom S. Bojićem dana 21. maja 1999. godine u 12.45 izašla na lice mesta". To je tačno ono vreme koje se navodi i u ovoj informaciji SUP-a, da je uviđaj počeo u 12.45. To je treći pasus u tabulatoru 8, treći pasus na drugoj strani, gde kaže "uviđaj je započeo sudija Vladan Bojić u 12.45 u prisustvu pripadnika SUP-a Peć". Doduše, ovde ima još jedna rečenica u tabulatoru 8 u trećoj, u trećem pasusu koju nisam pročitao, ali sada ću iskoristiti da je pročitam: "Uviđaju su prisustvovale desetine stranih i domaćih novinara". Dakle, taj uviđaj ... U vreme kada je taj uviđaj vršen 21. maja, prisustvovale su desetine stranih i domaćih novinara. Da li je to podatak koji i vi imate, pukovniče?

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Po ovim podacima koje ovde imam, novinari su bili prisutni i 21. i 24. maja.

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. E sada, ovde se takođe u ovom zapisniku o uviđaju navodi da je na osnovu obaveštenja MUP-a utvrđeno ovo vreme kada se, kad je bombardovanje bilo, od 8.20 do 10.20, jer sudija je izašao u 12.45 i on tada kaže: "Da je prilikom ... Nastradao neutvrđeni broj lica, izgubio život i da je pričinjena velika materijalna šteta" i navodi da sudeluje, osim sudije Zoran Stanković, kriminalistički inspektor i Ilinčić i Ristović, kriminalistički tehničari. Da li je jedan od tih kriminalističkih tehničara bio i taj koji vrši snimanje?

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Da, tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na kraju ovog prvog poglavlja izveštaja pod 1) kaže "Opis lica mesta, predmeta i tragova". On navodi "Prema saopštenju policije, lice mesta je obezbeđeno odmah nakon prestanka bombardovanja u 10.30 te da od otpočinjanja uviđaja ništa nije izmenjeno. Sa lica mesta su evakuisani radi hospitalizacije teže i lakše povređeni" i onda navodi ove koji su evakuisani radi hospitalizacije i na kraju tog pasusa kaže: "Ispaljeno je 20 avio-projektila jake razorne moći i u tim dejstvima je stradao i neutvrđen broj zatvorenika". Nećemo se zadržavati na ovome kako opisuje kako izgleda prostor, ali i on navodi u ovom uviđajnom zapisniku: "Vršenju uviđajne radnje prisustvuje desetina izveštaka stranih i domaćih medijskih kuća koji se nakon kraćeg zadržavanja ubrzano udaljavaju sa lica mesta u nekoliko putničkih vozila".

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Pa kasnije je bilo nekih priča zbog čega su novinari ubrzano otišli. Mi smo zaključili da su oni ipak otišli da bi izvestili što brže, a ne zbog nekih ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A ne od straha od bombardovanja ...

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: ... saznanja ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja se bojam da su ipak otišli zbog straha od daljeg bombardovanja, a ne samo zato ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ako pogledate transkript videćete da prevodioci traže da govorite sporije i, isto tako, mole vas obojicu da pravite pauzu između pitanja i odgovora.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pogledajte ... Učiniću to, gospodine Robinson. Pogledajte poslednji pasus ove, ovog zapisnika o uviđaju istražnog sudskega. Kaže: "Iz pravca zidina, zatvoreničkih smeštaja, objekata, sada ruševina, mogu se čuti povremeno uzvici zapomaganja. Stražari Kazneno-popravnog zavoda koji su preživeli prethodno besomučno bombardovanje, deluju jako potrešeno uz visoku prisutnost straha. Poziv za evakuaciju u zdravstvene ustanove

povređenih i izmeštanja poginulih čiji se delovi tela vide iz ruševina, upućen je posredstvom radio-veze poziv medicinskim i inim ...

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Inim, ostalim ekipama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: ... i ostalim ekipama. Pritom u toku razgovora sa upravnikom Kazneno-popravnog zavoda u jednom improvizovanom šatoru, usledilo je ponovno bombardovanje. Uviđaj je prekinut". Znači toga 21. maja uviđaj je prekinut.

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A onda na strani 2 ima naslov "Nastavak uviđaja", pa onda daje objašnjenje da je ista uviđajna ekipa 24. maja, uz sudeovanje zamenika Opštinskog javnog tužioca Peć, Slobodana Radovića, ponovo izašla na lice mesta u 14.40.

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Da, to je ono o čemu sam govorio da je onaj momenat šta je utvrđeno na prethodnom delu i u kasnijem delu. Na osnovu toga je utvrđeno šta je srušeno kad.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šada kaže: "Obilaskom lica mesta mogle su se jasno sagledati stravične posledice višednevnih bombardovanja. U zatvoreničkoj trpezariji zatečen je težak prizor desetina nastradalih zatvorenika. Na plafonu, krovnoj konstrukciji trpezarije, je otvor od nekoliko metara u prečniku kroz koji se vidi nebo. Po travnjacima se zapažaju delovi avio-bombi koji se izuzimaju na licu mesta od strane kriminalističkih tehničara". Da li ste zapazili i na snimcima da su snimani, čak se na jednom mestu na delovima avio-bombi vidi i ...

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: I oznaka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: ... oznaka i serijski broj i tako dalje, brojevi koje nose te bombe.

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Pa uskraćeni smo za mnogo informacija upravo zbog ubrzanog prikazivanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro. Gospodine Robinson, ja imam u

vidu da je ceo snimak dat, od sat i 50 minuta kao dokazni predmet, tako da ko god želi može detaljnije da ga pregleda i da čete i vi imati prilike da ga pogledate detaljnije. Sada je, sa vašim odobrenjem, pušten samo kratko, odnosno pušten ubrzano ...

SUDIJA ROBINSON: Da, to je tačno.

SUDIJA KVON: Želeo bih još jednom da intervenišem. Ovaj tabulator 46 je jedan sveobuhvatan izveštaj koji je napisao istražni sudija, koji je sproveo istragu na licu mesta.

SVEDOK PAPONJAK: Da.

SUDIJA KVON: Ali u tabulatoru 46 se nigde ne spominje bombardovanje NATO saveza od 22. maja, niti nadletanje avijacije NATO saveza od 23. maja, a o tome vi pišete u izveštaju iz tabulatora 8. Pitanje koje sam vam ja postavio bilo je koja je osnova za iznošenje te informacije, jer mi nismo mogli da pronađemo nikakvu informaciju o tome u tabulatoru 46.

SVEDOK PAPONJAK: Istražni sudija, on opisuje stanje koje je zatekao na licu mesta i kakva je obaveštenja dobio od nas, eventualno o licu mesta. A događaje, bombardovanje, to su beležile odgovarajuće ekipe Sekretarijata unutrašnjih poslova i Vojske Jugoslavije. Takve su zabeleške pravljene, takvi izveštaji su dostavljani Sekretarijatu unutrašnjih poslova sa terena, a Sekretariat unutrašnjih poslova Peć je o tome obaveštavao dalje štab i Ministarstvo unutrašnjih poslova. Na osnovu takvih izveštaja, depeša i toga, sačinjena je ona informacija. Informacija koju smo čitali u prethodnom tabulatoru, nije sačinjena samo na osnovu zapisnika o uviđaju, nego na osnovu svih dokumenata i izjava lica koja su učestvovala. Ovo je zapisnik o izjavi istražnog sudsije. Dakle, u materijalu po ovom slučaju ima više depeša, telegrama, zabeleški i izveštaja i iskaza direktnih učesnika.

SUDIJA KVON: Možete li ... Izvolite, gospodine Kej (Kay).

ADVOKAT KEJ: Tabulator 46.3 može da vam bude od pomoći. Tačnije poslednja rečenica u toj belešci.

SUDIJA KON: Hvala, gospodine Kej. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle u ovoj zabelešci o nastavku uviđaja, on govori da se sagledavaju stravične posledice višednevnih bombardovanja i konstatiše desetine poginulih zatvorenika na onom prostoru trpezarije i da kriminalistički tehničari uzimaju i delove avio-bombi i onda nastavlja: "Sa medijskim izveštacima uviđajna ekipa napušta lice mesta", pošto su avioni pre toga ponovo počeli da nadleću, jer je uviđaj prekinut u 15.10. A onda dalje ima Nastavak uviđaja, 25. maja ponovo izašla na lice mesta koje ponovo nadleću NATO avioni. "U odsustvu elementarnih bezbednosnih uslova naredio sam da kriminalistički tehničari izvrše u najkraćem roku skiciranje i fotografisanje lica mesta, a potom i snimanje video kamerom. Zatim sam naredio da se svi poginuli izmeste sa lica mesta, te da se po izvlačenju iz ruševina premeste na albansko groblje u selu Donja Sušica (Sushice), nekoliko kilometara od LM", prepostavljam "lica mesta" ...

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Lice mesta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: ... "u pravcu Kosovske Mitrovice (Mitrovice) preko Zubinog Potoka (Zubin Potok). Nakon izmeštanja svih leševa na pomenuto odredište, naredio sam fotografisanje i daktiloskopiranje svakog leša pojedinačno. Istodobno sam naredio da se izvrši i spoljašnji pregled svih leševa, što je sproveo lekar M. Stijović, specijalista hirurgije, zaposlen u Opštoj bolnici u Peći. Čitav naloženi proces trajao je sve do 26. maja u 10.00. Iz Kazneno-popravnog zavoda je ukupno izmešteno 93 leša. Nakon obavljenih svih naloženih kriminalističko-tehničkih radnji, naložio sam da se izvrši sahranjivanje (pojedinačno) leševa na zakonom propisan način". I onda konstatiše: "Svi uočeni i identifikovani tragovi konkretnog događaja metodama kriminalističke tehnike i faktike u srazmeri sa objektivnim

uslovima i okolnostima, obrađeni i obeleženi na adekvatan način. Predmetna kriminalistička dokumentacija predstavlja sastavni deo ovog zapisnika". Znači, uz ovaj zapisnik ide i predmetna kriminalistička dokumentacija. Molim vas, pogledajte sada tabulator 46.2. Ovo je bio tabulator 46.1, "Zapisnik o uviđaju". Tabulator 46.2 ...

SUDIJA KVON: Upravo smo primili prevod tog tabulatora.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovde je ovlašćeno službeno lice SUP-a Peć ... Ljušić Zoran i Ristović Miroslav koji su napravili sližbenu zabelešku 21. maja. Oni sad objašnjavaju šta se vidi od samog ulaza, odakle se kreću i objekti, uključujući i ogradni zid, zatvoreni deo i, onda, što je najznačajnije, "znatna oštećenja su vidljiva na paviljonima 13, 12, 7, 2, 3 i 4. To je jedan, dva, tri, četiri, pet ... Šest paviljona u kojima su smešteni zatvorenici, oni navode kao veoma oštećene, a posebno na paviljonu 5, to je sedmi, dakle, koji predstavlja poseban ...

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Nadzor.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: ... poseban nadzor. "Na navedenim objektima vidljivi su veliki krateri u gornjem delu konstrukcije zgrade. Međutim, tada u toku vršenja uviđaja, došlo je do ponovnog napada agresorskih aviona, tako da je dalje vršenje uviđaja obustavljeno". Oni sada ovde kažu da je tom prilikom teže povređen istražni sudija Bojić Vladan, usled dejstva jedne od avio-bombi.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, vi sada sami svedočite. Nama je potrebno da vi svedoku postavite pitanja, tako da bismo dobili iskaz u propisnoj formi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Svakako, gospodine Robinson. Ova službena beleška koju sam citirao, kada je sastavljena, pukovniče?

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Ona je sastavljena neposredno nakon događaja i uložena je u odgovarajući dosije, odnosno u odgo-

varajući predmet. Ovakvih službenih beleški i izveštaja ima više, o ovom slučaju. Ovo je jedna koja se odnosi na oštećenja i način prekida uviđaja i povređivanja istražnog sudsije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li piše na početku službene beleške, imate je pred sobom, kad je sačinjena?

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: 21. maja 1999. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, sve ovo što smo pročitali o ovim ...

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: To je sačinjeno tog dana.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: ... oštećenjima, šta su ovi našli u ovih sedam paviljona, zatvoreničkih, konstatovano je tog dana, 21. maja?

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Da, upravo tako.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. U tabulatoru 46.3 je službena beleška. Ko je sastavio ovu službenu belešku u tabulatoru 46.3, pukovniče? Molim vas, pogledajte ...

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: "Službenu belešku je sastavio istražni sudija Vladan Bojić u Peći, dana 22. maja 1999. godine". Znači tog dana službena je beleška sačinjena od strane istražnog sudsije Vladana Bojića.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E sada, molim vas, recite šta piše, da ne bih ja ovde umesto vas svedočio, šta je sudija Vladan Bojić konstatovao u toj službenoj belešci od 22. maja?

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: U ... Sudija Bojić konstatiše: "U toku vršenja radnji uviđaja u Kazneno-popravnom zavodu "Dubrava" kod Istoka, dana 21. maja 1999. godine, počev od 13.00 pa sve do približno 13.45, skupa sa svojom uviđajnom ekipom bio sam izložen, na najneposredniji način, NATO bombardovanju. Na nepreglednim travnjacima Kazneno-popravnog zavoda nije bilo nikakvog zaklona, a avio projektili su padali na po nekoliko desetina

metara od mene". U drugom pasusu stoji: "To bezizlazno stanje je trajalo nekih 40 minuta za koje vreme je ispaljeno nekih 15 do 20 avio-bombi. Na pragu psihičke izdržljivosti, sa još nekolicinom, između ostalih i načelnikom Odeljenja unutrašnjih poslova Istok, Momicom Pantićem, pokušao sam da se evakuišem. Pri samom polasku, jedna detonacija me je odbacila 10 i više metara. Nakon kratkotrajnog gubljenja svesti, sa tom grupom sam napustio lice mesta. Pri tom sam doživeo lakši potres mozga, naprsnuće i kontuziju leve ključnjače i ramena. Potom sam trpeo neprekidna povraćanja i krvavljenja iz nosa. Rame mi je medicinski obrađeno i fiksirano zavojima i longetom, a imao sam tretman primanja trodon injekcija trodona zbog jakih bolova. Moja uviđajna ekipa se ...

SUDIJA ROBINSON: Hvala. Ako je sve šta svetodok treba da radi da čita izjavu, ja moram da vam kažem da mi i sami možemo da je pročitamo. Ako imate neka pitanja u vezi s tim, postavite ih.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Imao sam u vidu pitanje, gospodine Robinson, koje je postavio gospodin Kvon o tome iz kojih se sve podataka može videti da je NATO izvršio to bombardovanje. Ovde se vidi i iz izjave istražnog sudije, dakle, da je i za vreme njegovog boravka trajalo bombardovanje i to se vidi u prvom pasusu gde kaže da je padalo na sve strane, a onda kaže u četvrtom pasusu: "Tog dana bombardovanje je trajalo do 15.00 što sam lično pratilo iz jedne zgrade", gde je bio smešten u Odeljenju unutrašnjih poslova Istok, "gde smo privremeno smešteni nakon evakuacije KP zavoda". Koliko je udaljen OUP Istok od KP zavoda gde je on gledao bombardovanje KP zavoda?

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Pa jedno tri kilometra i ja sam ih zatekao u toj kancelariji tog dana. Dobro se sećam kad sam ušao u kancelariju da su ležali. Izrazio sam se tad njima "Šta ste polegali kao tifusari", jer su bili u onom stanju, povraćali su. Tražio sam nekih sokova ...

TUŽILAC NAJS: Ja sam sve ovo slušao sa sve većim i većim umorom. Još juče sam jasno rekao da mi prihvatom da je bilo bombar-

dovanje 19. i 21. maja. Ne znam kuda ova linija ispitivanja vodi optuženog?

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, šta nastojite ovime da dokažete? Nije sporno da je bilo bombardovanja.

SUDIJA KVON: Gospodine Najs (Nice), da li prihvataste da je bilo bombardovanja 22. maja ujutru?

TUŽILAC NAJS: Ne 22. maja. Prema našim informacijama, 19. i 21. maja. A da li se nešto iz 21. produžilo na 22., to ovog časa ne znam i ja će to možda uspeti da proverim do ponedeljka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Samo jednu stvar da ...

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ova primedba gospodina Najs da on ne spori da je bilo bombardovanja. Ima jedna razlika u onome šta je maločas citirano ovde iz izveštaja istražnog sudije. U tom bombardovanju, kako citira izveštaj istražnog sudije, ima 93 leša. Dakle, nije reč da je bilo bombardovanje nego se ovde iznose dokumenti koji pokazuju da su 93 lica poginula u tom bombardovanju. A poginulo je više, jer bih vas podsetio da je, na primer, sudija Marinković prikazala kartone trojice koja su preminula u bolnici u Lipljanu (Lipjan), a ovde smo videli da je jedan preminuo u bolnici u Peći. O tome je, čini mi se, govorio pukovnik u svom izlaganju. Dakle, pukovniče, gde su sve hospitalizovani ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, sačekajte malo.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, koliko sam shvatio, teza odbrane gospodina Miloševića je to da se izvestan broj osoba čija se

imena nalaze u dodatku "J" optužnice, ljudi koji su ubijeni u zatvoru, da su, možda i žrtve bombardovanja i u tom smislu je iskaz o bombardovanju važan isto kao i dokazi o broju ljudi koji su poginuli. Mi nemamo imena, ali smatram da su ovi dokazi relevantni.

TUŽILAC NAJS: Da, jesu, ako idu u tom smeru. Ali do sada smo samo čuli jednu vrlo uopštenu naraciju o pitanjima koja uopšte nisu sporna, ali na optuženom je kako troši svoje vreme.

ADVOKAT KEJ: U optužnici se spominju i rani jutarnji časovi 22. maja i mi smo u belešci u 4.3 na koju sam vam ja skrenuo pažnju, videli da se tamo govori upravo o tom vremenu.

SUDIJA KVON: Cenimo to.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, hoćete li da izvodite dokaze koji će biti nešto konkretnije povezani sa imenima osoba iz spiska "J" optužnice?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja, na žalost, nisam mogao da nađem, a sad mogu da pitam pukovnika da li naši organi uopšte imaju sve te identifikacije. Molim vas da imate u vidu, ovi su zapisnici pravljeni 25. i 26. maja, ovi što sad idemo na 46.4. To je, znači, svega desetak dana pre kraja rata je ovaj događaj ... Naši organi su se povukli posle 10. juna, dakle, oni nisu mogli da nastave da sprovode detaljnju istragu o imenima. Međutim, ono šta želim da pokažem ovde je da su organi vlasti učinili sve šta je propisano zakonom za ono vreme koje su mogli da učine. I zato vas molim da pogledate tabulator 46.4. Tu je predmet gde se vidi ... Znači "Kriminalističko-tehnička fotografisanja leševa nastradalih u KP domu "Dubrava", Istok od strane NATO agresora." To je napravljeno u Peći 20. ... Ne znam koga, jer je ovo ... 26. maja ... Jeste. Vidi se rukom pisani gore datum, unet je: "U Peći, broj 164/98, a datum je 26. maj 1999. godine, Peć ... I onda imate s pečatima sve snimke fotografisanih ubijenih ljudi, tada, na licu mesta, od strane ... Dakle, ovo je

zvanična dokumentacija o poginulima u toku bombardovanja NATO, zaključno sa 26., kada se ovaj izveštaj donosi, a u drugom delu ovog istog tabulatora imate uzimanje otisaka prstiju gde se, gde se identificuje broj leša od koga su uzeti otisci prstiju, da bi se to moglo da poveže s fotografijom toga broja koji su dati. Prema tome, organi su učinili sve šta su mogli tih dana. 10. juna je njihova aktivnost prekinuta. Oni posle toga više nisu mogli da budu u posedu relevantnih činjenica na osnovu kojih bi mogli da nastave, da nastave istragu. Ali, evo, videćete sada kada vam pustim ovaj treći deo snimka, ima još i snimak 24. maja koji je isto tako vrlo kratak, ako se pusti ubrzano, a imate i 25. maja, gde se vidi kako se sahranjuju ... Svaki se pre sahranjivanja slika video kamerom, čuje se opis ovlašćenog službenog lica šta se na njemu zapaža i svaki se sahranjuje i obeležava brojem radi daljeg tretmana u pogledu pravnih radnji koje treba preduzimati. Dakle, ja želim da dokažem da su organi uradili sve šta je bilo u njihovoj moći da to identificuju, zabeleže, fotografišu, uzmu otiske prstiju, tačno obeleže mesta gde su sahranjeni i to ćeće sve videti na video snimku i da se radi tada o 93. Svih 93 se vidi jedan za drugim kako su slikani, opisivani, sahranjivani i s brojevima na tim oznakama, na grobovima postavljenim, 26. maja.

SUDIJA ROBINSON: A to dokazuje šta, gospodine Miloševiću?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: O žrtvama ... To dokazuje da je reč o žrtvama bombardovanja NATO pakta, kao što u tim dokumentima piše i dokazuje da je policija uradila sve da se ti ljudi identificuju, jer ih je snimila, jer im je uzela otiske prstiju i jer ih je obeležila tamo gde su sahranjeni. Tako da za sve dalje radnje, sve činjenice budu sačuvane. Činjenice, naravno, kojima policija i istražni organi i istražni sudija u tom trenutku raspolažu. Dakle, ne postoji nijedna činjenica koja nije sačuvana.

SUDIJA ROBINSON: Da li su to osobe koje se nalaze u popisu "J"? Jesu li to osobe iz popisa "J" optužnice?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ovaj, ovaj dokument nema nijedno ime. Taj popis "J" je mogao da bude napravljen samo kasnije. U trenutku kada oni to rade, zna se samo nekoliko imena koja su konstatovana i ja to nisam upoređivao, jer je očigledno da je reč o vrlo robusnom bombardovanju. Vidite i sami, srušeno je sedam paviljona i mogli ste da vidite kakve su posledice bombardovanja i konstatovanje 93 leša koja su izvučena iz tih ruševina.

SUDIJA ROBINSON: U redu. Pogledaćemo video traku a onda moramo da prekinemo s radom

(Video snimak)

SVEDOK PAPONJAK: Tu su dušeci, čebad. Ovo je jedan od članova uviđajne ekipe koji skida čebad kojima su pokriveni zatvorenici.

SUDIJA ROBINSON: Koliko još ovoga treba da izdržimo, gospodine Miloševiću?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ovaj snimak ovako ubrzan je gotovo završen, ja se nadam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li to trpezarija koju ste spominjali?

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Da, da. To je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se može ... Da li ste vi imali prilike da vidite ovo? Da li se može pročitati šta piše na ovim ceduljama?

SVEDOK PAPONJAK – ODGOVOR: Pa može sve na usporenom snimku. Sve može, odnosno kad se normalno prikazuje.

SUDIJA KVON: Da li su ljudi umrli tamo gde su leševi, na licu mesta?

SVEDOK PAPONJAK: To se može videti.

SUDIJA KVON: Da li se tu vide i tragovi bombardovanja unutar trpezarije?

SVEDOK PAPONJAK: Da. Ja razumem da je vama teško da ovo gledate. Teško je i meni, ali ako se pažljivo gleda, mnogo šta se može videti sa ovog snimka. Znam da vam je to gubljenje vremena ...

SUDIJA KVON: Da li sam dobro razumeo da u vreme kada je ovo snimamo, leševi nisu pomerani sa mesta gde su ljudi poginuli?

SVEDOK PAPONJAK: Ja to ne znam da li su pomerani ili nisu. To je mesto gde su zatečeni kad je došla uviđajna ekipa.

SUDIJA KVON: Pitao sam se, takođe, sledeće: po ovome se vidi da su neki zatvorenici, veliki broj njih, poginuli napolju.

SVEDOK PAPONJAK: Tako je.

(Kraj video snimka)

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Kvon, skrećem vam pažnju da, na to ćemo doći u pitanjima, ali videli ste mnogo dušaka i ćebadi napolju. Prilikom prvih rušenja oni su napuštali, iznosili da mogu da spavaju na otvorenom prostoru. To je kraj maja.

TUŽILAC NAJS: Optuženi opet svedoči. To mora jednom da se prekine.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, vi znate da to nije dozvoljeno. Sada moramo da prekinemo sa radom i nastavljamo u ponedeljak u 9.00.

TUŽILAC NAJS: Imam par kratkih administrativnih pitanja. Pre svega, zamolio bih da upozorite svedoka, kao što je uobičajeno, da ne razgovara ni sa kim o svom svedočenju, u međuvremenu. Mislim da

takvo upozorenje još uvek nije dato. Drugo pitanje se tiče rasporeda. Vidimo da će sa ovim svedokom da se nastavi ispitivanje u ponedeljak i verovatno deo utorka, a sledeći svedok je planiran da se ispituje tokom 12 sati u glavnom ispitivanju, što će da nas dovede do naredne nedelje i realno je da se očekuje da će onda unakrsno ispitivanje da zauzme ostatak te nedelje. Ovde je i svedok Jašović koji je planiran za 17., što je utorak, ali do tada bi moja ispitivanja trebala da budu završena, tako da s tim nema problema. Međutim, ja treba da ispitujem Jašovića i neću to moći da uradim u toku par dana te nedelje. Čini mi se da bi se problem rešio ukoliko bismo saslušali sledećeg svedoka, a onda bi Jašović mogao da se vrati za dve nedelje, da bi završio sa svojim svedočenjem.

SUDIJA ROBINSON: Mislite kad se završi ...

TUŽILAC NAJS: Kad se završi sledeći svedok. Tako je. I onda bismo unakrsno ispitivali Jašovića. Odvalačilo bi nam pažnju kada bismo ubacivali još jednog svedoka u toku njegovog unakrsnog ispitivanja.

SUDIJA ROBINSON: Neću sada o tome da donosim odluku. Razmotrićemo to pitanje i doneti odluku kasnije.

SUDIJA KVON: I nećete da tražite, prepostavljam, odlaganje unakrsnog ispitivanja tog svedoka?

TUŽILAC NAJS: Ne. Mislim da ću da završim sa ispitivanjem ovog svedoka, osim ukoliko optuženi ne nastavi predugo sa glavnim ispitivanjem, tako da bismo u ponedeljak mogli da započnemo sa Stevanovićem. Ipak, moramo da sačekamo i da vidimo kako se stvari odvijaju.

SUDIJA ROBINSON: Hvala, gospodine Najs. Sada prekidamo s radom. Gospodine Paponjak, ne smete da razgovarate ni sa kom o svom svedočenju i to uključuje ceo tim Odbrane, sve do ponedelj-

ka, dok se ne vratite u sudnicu. Da li razumete?

SVEDOK PAPONJAK: Da, razumeo sam.

SUDIJA ROBINSON: U redu. Završavamo s radom.

Fond za humanitarno pravo